DETENTIEOMSTANDIGHEDEN EN RECIDIVE

Aanleiding
Eén van de kerntaken van de Dienst Justitiële Inrichtingen is bijdragen aan een veilige en perspectiefvolle terugkeer van gedetineerden in de vrije samenleving. Dit is een belangrijk thema, gezien het hoge risico op recidive na een gevangenisstraf: bijna de helft van de ex-gedetineerden wordt binnen twee jaar veroordeeld voor een nieuw delict. We weten dat leeftijd en delictgeschiedenis het recidiverisico beïnvloeden. Er is echter minder bekend over de bijdrage van detentieomstandigheden, zoals het leefklimaat en afdelingskenmerken, aan het risico om opnieuw een delict te plegen.

Onderzoeksvraag
Is er een verband tussen detentieomstandigheden en recidiverisico?

Methode
Om deze vraag te onderzoeken, is gebruik gemaakt van data van de Life in Custody studie. Dit is een grootschalig onderzoek onder alle mannen en vrouwen die tijdens de onderzoeksperiode (januari-maart 2017) in Nederlandse Penitentiaire Inrichtingen (PI's) verbleven. Zij zijn door onderzoeksmedewerkers van de Universiteit Leiden uitgenodigd om – vrijwillig – een vragenlijst in te vullen over hun detentiebeleving. De respons was 81%. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de data van 2.366 respondenten, die in 2017 uitgestroomd waren en van wie bekend was of ze opnieuw een delict hadden gepleegd.

Er is gekeken naar recidive op korte termijn (binnen zes maanden) en langere termijn (binnen twee jaar). Daarnaast is op langere termijn onderscheid gemaakt tussen alle vormen van recidive, ernstige recidive (strafdreiging van minstens 4 jaar) en zeer ernstige recidive (strafdreiging van minstens 8 jaar). Als detentieomstandigheden zijn de volgende afdelingskenmerken ten tijde van de surveyafname meegenomen: afdelingsgrootte, afdelingsbezetting, verhouding medewerkers tot aantal gedetineerden en regime (reguliere gevangenisregime, huis van bewaring, arrestantenregime, [zeer] beperkt beveiligde inrichting, inrichting stelselmatige daders en extra-zorg voorziening). De onderzochte domeinen van het leefklimaat zijn autonomie, veiligheid, relaties tussen gedetineerden, omgang met personeel en zinvolle activiteiten. Voor elk domein is een gemiddelde afdelingsscore berekend.

Resultaten
De beschrijvende resultaten laten zien dat 26% van de deelnemers die in 2017 zijn vrijgelaten binnen zes maanden opnieuw veroordeeld is voor een delict en 49% binnen twee jaar. In totaal is 43% binnen twee jaar opnieuw veroordeeld voor een ernstig delict en 10% voor een zeer ernstig delict. Er is een verband tussen regime en recidiverisico: deelnemers die tijdens de surveyafname in een huis van bewaring zaten of in een inrichting stelselmatige daders hebben een hoger risico op recidive ten opzichte van deelnemers die op een reguliere gevangenisafdeling zaten. Deelnemers in een (zeer) beperkt beveiligde inrichting hebben juist een lager risico. Daarnaast hangt een positievere beoordeling van de meeste domeinen van het leefklimaat samen met een lager risico op recidive. Er is geen verband gevonden tussen administratieve afdelingskenmerken en recidiverisico.

De verbanden tussen alle detentieomstandigheden en recidive verdwijnen wanneer individuele risicofactoren worden meegenomen. Dit betekent onder andere dat de samenstelling van afdelingen (bijvoorbeeld met betrekking tot het aantal eerder gepleegde delicten, de leeftijd van het eerste

Meer weten? Van Ginneken, E.F.J.C., & Palmen, H. (2022). Is there a relationship between prison conditions and recidivism? *Justice Quarterly*, https://doi.org/10.1080/07418825.2022.2040576.

delict en het type delict waarvoor men veroordeeld is) gerelateerd is aan het ervaren leefklimaat op die afdelingen.

Conclusie en aanbevelingen

De resultaten van deze studie wijzen uit dat het verband tussen detentieomstandigheden en recidive te verklaren is doordat personen met bepaalde risicokenmerken geclusterd zijn op afdelingen. Daarmee is geen bewijs gevonden dat verschillen in detentieomstandigheden van invloed zijn op recidiverisico, in tegenstelling tot andere internationale studies waarin dit wel werd gevonden. Dit kan te maken hebben met de relatief uniforme detentieomstandigheden in Nederlandse penitentiaire inrichtingen. Het zou daarom de moeite waard zijn om te onderzoeken of een initiatief om het leefklimaat te verbeteren (lokaal of landelijk) een effect heeft op recidive.

Het is wel opvallend dat er een relatie is tussen de samenstelling van gedetineerden op afdelingen en het ervaren leefklimaat, waarbij afdelingen met gedetineerden met een gemiddeld hoger risico op recidive lagere scores hadden op leefklimaatdomeinen, waaronder autonomie, de omgang met medegedetineerden en personeel en de ervaring beschikbaarheid van zinvolle dagbesteding. Het strekt tot de aanbeveling dat juist op deze afdelingen extra aandacht is voor een stimulerend leefklimaat en pro-sociale omgang.

Meer weten? Van Ginneken, E.F.J.C., & Palmen, H. (2022). Is there a relationship between prison conditions and recidivism? *Justice Quarterly*, https://doi.org/10.1080/07418825.2022.2040576.